

Ümummilli Lider Heydər Əliyev XX əsrdə Azərbaycan xalqının yetişdirdiyi çox görkəmli sima, dövlət idarəçiliyi sahəsində son dərəcə böyük və təcrübəli siyasət adamı, dövlət xadimi idi-onun şəxsiyyətini dəyərləndirmək cəhdində olmaq hardasa tarixə, zamana, gələcəyə qiymət vermək iddiası qədər çətinidir. Dövlət və cəmiyyət həyatının bütün sahələrində əldə olunan nailiyyətlərdə onun rolu və qayğısı misilsizdir - etiraf edək ki, onun rəhbərliyi və qayğısı sayəsində Azərbaycan öz tarixinin qızıl dövrünü yaşamışdır. Ulu Öndər zəngin dövlətçilik təcrübəsi bu gün bütün dünyada etiraf olunur və hörmətlə qarşılanır, yüksək qiymətləndirilir-o türk dünyasının tarixində həmişəlik qalacaq və həmişə anılacaq bir şəxsiyyətdir.

Tarixin bütün dövrlərində inkişafı yaradan fundamental əsas rolunda dahi şəxsiyyətlər, liderlər çıxış etmiş və bu gün də çıxış etməkdədir-bunlardan kənarda əhəmiyyətli inkişaf nümunəsinə tarixi təcrübədə hələ ki, rast gəlmək mümkün deyildir. Əgər böyük şəxsiyyətlər yaşamasaydı, bəşəriyyətin tarixi təsəvvürə gəlməz dərəcədə kasıb və maraqsız olardı. Tarix özünün yaratdığı dahi insanların ideyalarının və əməllərinin üzərində qərar tutur-xalqların və ölkələrin inkişafının əsasında şəxsiyyətlərin və ideyaların dayanması inancı ictimai düşüncəyə dərinəndə hakim kəsilmiş həqiqətlərdən sayılır. Azərbaycan xalqının XX əsrin sonu və XXI əsrin əvvəlinə təsadüf edən tarixi və taleyi Ümummilli Liderin şəxsiyyəti və onun özəmətli ideyaları üzərində qərar tutur-müasir tariximiz bu həqiqəti Azərbaycanın indiki özəmətli inkişafı fonunda daha aydın, daha bariz şəkildə qavranılmaqdadır.

Müasir Azərbaycanın ən mürəkkəb və taleyüklü dövründə dövlət rəhbərlik məsuliyyətini öz üzərinə götürmüş Ümummilli Lider xilaskarlıq və quruculuq missiyasını şərəflə yerinə yetirməklə, nəinki xalqımızın ən parlaq siması, eləcə də dünya siyasi elitasının ən görkəmli şəxsiyyətlərindən biri kimi tarixdə silinməz iz qoymuşdur. Ulu Öndərin həyat və fəaliyyətinə nəzər saldıqda onun qlobal düşüncəyə malik dünya miqyaslı siyasətçi, xarizmatik lider və unikal tarixi şəxsiyyət kimi formalaşmasını şərtləndirən bir sıra səciyyəvi cəhətləri aydın görmək olur.

Ümummilli Lider cəmiyyətin mənəvi-ideoloji cəhətdən yetkinləşməsində, ictimai şüurun yeniləşməsində humanitar elmlərin, iqtisadi sistem tənzümləndirilməsində, milli iqtisadi inkişaf modelinin düzgün müəyyənləşdirilməsində, elmə istehsalın üzvi vəhdətinin təmin olunmasında fundamental elmlərin rolunu düzgün dəyərləndirmişdir. Ulu öndər xalqın tarixən formalaşmış milli-mənəvi dəyərlərinin, düşüncə sisteminin qloballaşan dünyanın kütləvi mədəniyyət təzahürələrindən qorunması, milli özünəməxsusluğumuzu tam ehtiva edən azərbaycançılıq ideologiyasının cəmiyyətdə möhkəm sosial dəyərlər taparaq zəhinlərdə möhkəmlənməsi, davamlı inkişaf prosesində mənəvi stimula çevrilməsi üçün bütün zəruri tədbirləri həyata keçirmişdir.

Hər bir millətin tarixi inkişafı, qarşıya qoyduğu hədəflərə yetişmək əzmi, ilk növbədə, onun malik olduğu milli-mənəvi potensialdan, dəyərlər sistemindən qaynaqlanır. Zəngin milli-əxlaqi keyfiyyətlərini, milli "Mən"ini, heysiyyətini qorumağı bacaran xalq gələcək yaşım fəlsəfəsini düzgün müəyyənləşdirir, dünya miqyasında layiqli yerini, mövqeyini təmin edir. Bu həqiqəti hər zaman ciddiliklə nəzərə alan böyük strateq Azərbaycanı qoruyub inkişaf etdirmək, hansısa mərhələdə milli müstəqilliyə qovuşdurmaq üçün ilk növbədə xalqımızın zəngin milli-mənəvi irsini, tarixini, mədəniyyətini, dilini, bir sözlə, özünəməxsusluğunu şərtləndirən dəyərlərini hiif etməyə çalışmışdır.

Tarixdə şəxsiyyətin önəmli rolu və fəvqəladə təsir imkanları zaman-zaman etiraf olunmuşdur-böyük, qüdrətli şəxsiyyətlər xalqın sərvətidir. Ümummilli liderin həyatı və fəaliyyəti Azərbaycan xalqının və dövlətinin tam bir epoxası ilə qaynayıb qovuşmuşdur-millii şüurun oyanışında, formalaşmasında və möhkəmlənməsində onun misilsiz xidmətləri olmuşdur. Məhz buna görə də mədəni-mənəvi intibahımızın təminatçısı olan bu böyük insan Azərbaycan xalqının XX əsrdə yetişdirdiyi nadir tarixi şəxsiyyətdir-onun zəngin və mənalı həyat yolu elə şərəfli bir tarixdir ki, gələcək nəsillər zaman-zaman bu tarixi öyrənəcək, ondan ibarət götürəcəklər. Ulu öndər xalqın yüksəlişində iqtisadi, siyasi, sosial münasibətlərdə bir sırada elm və təhsilin, mədəniyyətin, milli şüuru formalaşdıran bütün digər əsas faktorların rolunu lazımı səviyyədə dəyərləndirmiş, məhz bu yanaşma nəticəsində müstəqil dövlətçilik ideyası intellektual əsaslar qazanmışdır.

Ümummilli liderin hakimiyyət fəlsəfesinin mədəni-mənəvi resursunu Azərbaycan xalqının tarixən formalaşmış azadlıq ideali və müstəqilliyini qorumaq əzmi təşkil edir. Bu həyat fəlsəfəsi özünün inkişafında uzun təkamül dövrü keçmişdir-onun

Tarı müsafiri...

müdrük fəlsəfəsi xalqının tarixi nikbinlik ideologiyasından bəhrələnməmişdir. O, həmişə belə bir ideyanı aşılamağa çalışmışdır ki, millətin tarixi inkişafının keyfiyyəti xalqın siyasi iradəsindən və dövlət başçısının insani keyfiyyətlərindən asılıdır. Ümummilli Liderin əsasını qoyduğu, qurduğu müasir Azərbaycanın, müstəqil Azərbaycan dövlətinin tarixinin yeni-yeni səhifələri yazılır-bu tarixin müəllifi də məhz Ulu öndərdir-onun formalaşdırdığı müasir Azərbaycan bu gün yaşayır, təkmilləşir və bununla da bu dahi şəxsiyyətin ideyalarının həmişəyaşarlığının təzahürü kimi çıxış edir.

XX əsr tariximizin fenomen şəxsiyyəti xalqı tarixən can atdığı müstəqillik idealına qovuşdurmuş, müərəqqi ənənələr əsasında yeni dövlətçilik konsepsiyasını irəli sürmüşdür-ölkəsini azad, müstəqil və inkişafda görmək istəyən Ulu Öndərin mənalı ömür yolunun hər anı, hər səhifəsi bugünkü və gələcək nəsillərə nümunə olacaq unudulmaz tarixdir.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı olan bu fenomenal şəxsiyyət haqlı olaraq azərbaycanlıların milli qürur və iftixar mənbəyinə çevrilmiş, ümummilli lider adını qazanmışdır. Azərbaycan xalqı Heydər Əliyevi yetişdirdiyi kimi, Heydər Əliyev də müasir Azərbaycan dövlətçiliyini yetişdirmiş, qabaqcıl, demokratik Azərbaycan Respublikası səviyyəsinə gətirmişdir. Ulu Öndər həmişə deyirdi ki, milli ruhu və milli varlığı müdafiə, eyni zamanda mühafizə etməyin, milli maraqları gerçəkləşdirməyin ən uğurlu forması müstəqil milli dövlətdir. Odur ki, milli-mənəvi dəyərlərlə yanaşı, milli dövlətçiliyin də qorunmasını, inkişafını və dünyaya inteqrasiyasını siyasi fəaliyyətinin əsas hədəfləri hesab etmiş, özünün mənalı ömrünü bütünlüklə bu məqsədlərə həsr etmişdir. Ulu öndər düşüncəsinə xalq, milli maraqlara xidməti öz zirvəsinə müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəmləndirilməsində və müstəqilliyinin əbədiləşdirilməsində çatmışdır.

Ümummilli Lider hakimiyyətə gəldiyi ilk gündən dərhal azərbaycanlılar arasında milli birlik, xalqla hakimiyyət arasında yaranmış müəyyən ayrılığı aradan qaldırmaq vəhdət yaratmağa başladı. Azərbaycan elitasını birləşdirib respublikanın tərəqqi, inkişaf yoluna çıxarılmasına nail oldu. Peşəkar kadrlar hazırlamaq Ulu öndərin prioritet hesab etdiyi məsələlərdən idi-bütün bunları isə xalqın öz içərisindən, öz nümayəndələrindən seçirdi. Amerikanın görkəmli tarixçiləri T. Svyatxovski və B. Kollinz yazırdılar: "Heydər Əliyev Azərbaycan KP-nin rəhbəri seçildikdən sonra respublikadakı iqtisadi tənəzzülün qarşısı alındı, alternativ sənaye sahələri yaradıldı, neft sənayesinə xüsusi diqqət yetirildi. O, respublikanın siyasi elitasını birləşdirdi-bu elita əsasən azərbaycanlılardan ibarət idi. Heydər Əliyev daim milli birliyə can atır, Azərbaycan elitasını birləşdirərək azərbaycanlıları yüksək vəzifələrə gətirirdi. Heydər Əliyev nailiyyətinin ən aşkar mənbəyi onun neft siyasətində idi. Lakin həmin siyasət həm də milliliyi həyata keçirirdi. Bu da yerli nomenklaturanın möhkəmləndirilməsi ilə nəticələndi. Heydər Əliyevin otuz beş nəfər əsas əməkdaş və tərəfdarlarının demək olar ki, hamısı azərbaycanlı idi. O, mühüm əhəmiyyətli boş vəzifə yerlərini doldurmaq üçün slavyan mənşəli namizədlərdən istifadə edilməsinə heç bir meyl göstərmirdi və bir qayda olaraq, rus millətindən olan ikinci katib Moskva tərəfindən təyin edilirdi". ABŞ tədqiqatçısı Bernard A. Kukin isə yazırdı ki, bütün sovet dövründə azərbaycanlılar ilk dəfə olaraq Azərbaycanda məhz Heydər Əliyevin hakimiyyəti illərində iqtisadi həyatda hökmran mövqə tutdular, onların özlərinə inamı gücləndi.

Ümummilli Lider öz parlaq siyasi zəkası və istedadı sayəsində yeni Azərbaycanı, onun bugünkü gerçəkliklərini yaratmış və gələcəyə aparıcı yolları

müəyyən etmişdir. Azərbaycan tarixinin 1969-cu ildən bəri yaşanan dövrü Ulu öndərin adı ilə sıx bağlıdır və tariximizə "Heydər Əliyev epoxası" kimi həkk olunmuşdur. Bu dövrün Azərbaycanın gələcək tarixi taleyi baxımından başlıca məzmunu isə azərbaycançılıqdır. Ulu öndərin dövlətçilik strateji proqramında azərbaycançılıq məfkurəsi xüsusi yer tutmuşdur.

Ümummilli Lider hakimiyyətə gəldiyi ilk vaxtlardan milli kadrların hazırlanmasını prioritet məsələlərdən biri hesab edirdi. Bunun üçün Azərbaycanın təhsil sistemini inkişaf etdirmək, qabaqcıl dünyaya ölkələrinin təhsil sistemi ilə əlaqələr qurmaq lazım idi. Qüdrətli şəxsiyyət zaman-zaman buna nail oldu-təhsilin inkişafı mərhələlərinə strateji əhəmiyyət verirdi, yerli mütəxəssislərin hazırlanması işinin təşkili bu illərdə tamamilə yeni səviyyəyə çatdırılmışdır. Azərbaycanda yeni-yeni ali məktəblər açıldı-hərbi məktəbin açılması xüsusi olaraq qeyd edilməlidir-bu hadisə Ulu Öndərin xalqın sabahı naminə uzaqgörənliklə həyata keçirdiyi siyasətin real bəhrəsi idi. XX əsrin əvvəllərində azərbaycanlı hərbi kadrların olmaması və ya az olması onu düşündürən vacib məsələlərdən idi. Azərbaycanlı hərbi kadrların hazırlanması yalnız Sovet ordusu tərkibində mümkün idi-ona görə də Ümummilli Liderin həyata keçirmək istədiyi əsas məsələlərdən biri azərbaycanlılar arasında hərbi kadrların yetişdirilməsi idi. Həmin dövrlərdə dövlətin ümumi siyasəti sayəsində orta məktəblərdə hərbi hazırlıq fənni tədris edilməyə başlandı, hərbi kadrların hazırlanmasına, hərbiçilərə, hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinə diqqət yetirildi. Bu məsələ çox böyük ustalıqla, siyasi baxışlarla, dünyagörüşlə gələcəyə hesablanmış əhəmiyyətli məsələ idi. Gələcəkdə Azərbaycanda milli ordusunun formalaşdırılmasına güclü zabit ehtiyatı, bacarıqlı, savadlı hərbi kadrlarla zəngin olan qüdrətli ordunun yaradılması müstəqilliyin təməllərinin birinin hazırlanmasına hesablanmışdır. Bu gün mövcud olan Azərbaycanın güclü, qüdrətli, düşmənlərimizə layiqli müqavimət göstərə biləcək milli ordunun formalaşdırılmasının əsasını məhz bu böyük tarixi şəxsiyyət qoymuşdur.

Ümummilli Lider həmişə həm müdrük el ağsaqqalı, həm də təcrübəli dövlət başçısı kimi cəmiyyətimizin mənəvi əsaslarını təşkil edən ümdə prinsiplər və onların qorunub inkişaf etdirilməsi istiqamətləri barədə çox dəyərli fikirlərini xalqla bölüşürmüşdür. Belə bir ünsiyyətin fərqləndirici əlaməti onun rəsmiyyətdən uzaqlığı, cəmiyyətin sadə üzvləri ilə daim təmasda olması, həmişə xalqa bağlılığı ilə şərtləndirdi. Ulu öndər öyrədirdi ki, sərvət toplamaq, dünyanın ən ləzzətli təamlarını nuş etmək, son dəbdə geyinmək, bütövlükdə müəyyən maddi sərvətlərə malik olmaq mümkündür. Lakin hər bir insan və hər bir millət hər şeydən əvvəl öz xalqının mənəvi sərvətlərinə sahib çıxmalı, öz mədəniyyətini, adət-ənənəsini, mentalitetini və milli-mənəvi dəyərlərini qorumalıdır.

Ölkəmiz müsəlman dünyasının ayrılmaz hissəsi olaraq islam mədəniyyətinin inkişafına tarixən öz töhfələrini vermişdir-islam dini xalqımızın həm dini əqidəsi, həm də milli-mənəvi dəyərləri kimi insanların həyatının ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilmişdir. Azərbaycan xalqı tarixin ən çətin dövrlərində belə, öz zəngin milli-mənəvi irsini və adət-ənənəsini yad təzahürlərdən hiif edərək onu qoruyub saxlamış və nəsildən-nəsilə ötürmüşdür. Xalqımızın milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənəsi insanların dini etiqadına əsaslanaraq özlündə çox böyük milli əxlaqi və bəşəri duyğulara təcəssüm etdirir. Müqəddəs daxili inama, mənəvi saflığa tapınan Azərbaycan xalqı tarixin ən kəşməkeşli mərhələlərində belə, mənəviyyətin təntənəsinə xidmət edən islam dininin zəngin dəyərlərindən dönməyərək bu dəyərlərə həmişə sadiq qalmışdır. İslam dininin

mahiyyətini dərk edən xalqımız onun insan ruhunu paklığa səsləyən müqəddəs çağırışlarına, mərasim və ayinlərinə tarixin bütün məqamlarında əməl etməyə çalışmışdır. Ulu öndər bu haqda demişdir: "Bizim xalqımız yüz illərlə, min illərlə adət-ənənələrini, milli-mənəvi dəyərlərini yaratmışdır və bunlar indi bizim xalqımızın mənəviyyatını təşkil edən amillərdir". Ulu öndər milli-mənəvi dəyərlərin xalqın, vətəndaşların milli birliyinə xidmət etdiyini həmişə vurğulamış, xüsusən dini bayramların milli həmrəyliyin təmin edilməsində mühüm rol oynadığını xüsusi qeyd etmişdir.

Müdrük şəxsiyyətin fəaliyyəti dövründə ölkənin iqtisadiyyatı, xalqın rifah halı, elm və təhsil, mədəniyyət və incəsənət, səhiyyə sahələri inkişaf edərək Azərbaycanın keçmiş müttəfiq respublikalar sırasına ön yerlərdən birini tutmasına gətirib çıxardı. Ümummilli lider bu fəaliyyəti ilə tək həmin dövrün Azərbaycanı və vətəndaşları üçün yox, həm də gələcək müstəqil Azərbaycanın möhkəm təməlini, sonrakı nəsillərin xoşbəxt və firavan həyatının bünövrəsini qoymuş, müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası dünya standartlarına uyğun şəkildə hazırlanıb qəbul olunmuşdur.

Ümummilli lider ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə gəldikdən sonra fəaliyyətinin, yeritdiyi siyasətin ən mühüm və ən başlıca cəhəti respublikamızın müstəqilliyinin qorunub saxlanması, möhkəmləndirilməsi, Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişaf etdirilməsi olmuşdur. "Azərbaycanın müstəqilliyi əbədidir, dönməzdir" sözləri Ulu öndərin fəaliyyətinin başlıca məzmununu təşkil etmişdir. XX əsrdən bəhs edəndə həm də onu üç böyük ideyanın reallaşdığı, gələcək nəsillərə miras qalan ideyalar əsri kimi səciyələndirirlər. Bunlar suverenlik, demokratiya və siyasi inkişaf modelləri ideyalarıdır. Ulu öndər ən qısa zaman kəsiyində yüzilliyin ideyaları sayılan bu üç irsi həyata keçirməyə, suveren, demokratik Azərbaycan dövləti yaratmağa, onun özünəməxsus siyasi inkişaf modelini müəyyənləşdirməyə qadir olmuşdur. O, sübut etmişdir ki, "heç bir ideya cəmiyyətə kənardan dikte və göstərişlə qəbul edilə bilməz. Cəmiyyətin öz içərisində ideyanı duyan, konkret tarixi spesifikaya uyğun tətbiq edən, yeni ideyaları milyonlara çatdırıb bilən siyasi lider hər şeyə qadirdir".

Ümummilli lider ali sovet rəhbərliyindən uzaqlaşdırılıb ciddi nəzarət altında yaşamağa məhkum ediləndən dərhal sonra erməni diğalarının Azərbaycana qarşı ərazi iddiası baş qaldırdı-bu məqamı çoxdan gözləyən erməni millətçiləri, guya, sosial vəziyyətin pisləşməsinə və buna görə də Azərbaycan hökumətinin rəhbərliyi altında yaşamağın mümkünsüzlüyünü özələrinə şüar edərək, Ermənistan və Dağlıq Qarabağda ictimai fikri çəşdirib bildirdilər, açıq separatizm başlandı. Respublika rəhbərliyi muxtar vilayətdə sürətlə genişlənən anti-azərbaycan hərəkatının qarşısını almaq üçün ciddi tədbirlər görür bilmədilər, bacarıqsızlıqlarından bu zəruri işi ittiqat orqanlarının vəzifəsi saydılar. Erməni-pərəst sovet rəhbərliyi isə münafiqsən qarşısını vaxtında almaq əvəzinə, onun qanlı müharibəyə çevrilməsinə şərait yaratdı, Azərbaycanı süni surətdə oyundankənən vəziyyətə salmaqla ərazilərimizin 20 faizinin itirilməsinə səbəkar oldu. Dünya miqyaslı siyasətçi və dövlət xadiminin böyük siyasətdən kənarda qaldığı həmin illərdə respublikada baş verən qarışıqlıq, hakimiyyət uğrunda qruplararası mübarizə də düşmənin təcavüzkarlığı qarşısında ölkəmizi müdafiəsinə qoydu. Ulu öndər belə bir mürəkkəb şəraitdə dağılmaqda olan sovet imperiyasının mərkəzində ciddi nəzarət altında yaşamağa məhkum ediləndə, çətinliklə imkan tapıb Vətənə qayıtdı, lakin respublika rəhbərliyinin dəstəklədiyi bəzi qrupların təqibindən-parlamentdə təşkil olunan böhtan xarakterli çıxışlar, yaranan böhrandan çıxış yolu axtarmaq əvəzinə siyasi oyunlar qurmaq, bu dahi şəxsiyyəti ləkələmək üçün hazırlanmış adamların mikrofon növbəsi- Bakıda qala bilməyib Naxçıvana qayıtmağa məcbur oldu.

B.Vahabzadənin əlini kürsüyə döyərək "bir vaxtlar sizlər bu kürsünün önündə boynunuz bukküb xoş sözlər demək üçün növbəyə dayanmadığınızı nə tez unudunuz? İmperiya dağılır, ermənilər torpaqlarımıza göz dikib, siz isə köhnə palan eşələyirsiniz"-harayını yaxşı xatırlayıram. Ulu öndərin hakimiyyətdən uzaqlaşdırılmasına bəzi içimizdən olanlar da ermənilər kimi sevinirdilər, ən dəhşətli bunlar hakimiyyətin bəhrəsini görənler, bu dahi insanın qayğısını hiss edənlər idi. Plenumun səhəri günü Heydər Əliyevin Siyasi Büronun üzvi kimi şəklinin divarlardan söküldüyü ilk yer Azil oldu-mən səhər 7.30-da işə gələndə institutun təsərrüfat sahəsində işləyən ermənilər əllərində balta şəkilləri vəhşicəsinə sökdürdülər-bütün bunlar rektor İsmayil İbrahimovun iştirakı ilə edilirdi-bu vaxtilə Heydər Əliyevin vəzifələrə təyin etdiyi, Sosialist Əməyi Qəhrmanı adını, çoxlu orden və medalları verdiyi İbrahimov idi. Həm ittiqat, həm də respublika rəhbərliyinin Heydər Əliyev fenomenini qarşısında acizliyi özünü həmişə göstərmişdir.

